

Ewolucja systemu emerytalnego w III RP. Uwarunkowania społeczne, polityczne i gospodarcze

Zabezpieczenie emerytalne to przykład złożonej konstrukcji prawnej, której zasadniczym zadaniem jest zapewnienie środków materialnych w okresie starości, czyli wtedy, kiedy ze względu na wiek spadają zdolności psychofizyczne do kontynuowania zatrudnienia. Zrealizowanie kluczowej funkcji systemu emerytalnego wymaga utrzymania stabilnego mechanizmu, który zagwarantuje beneficjentom wypłatę comiesięcznych świadczeń aż do końca trwania ich życia.

Polski system emerytalny jest konsekwencją długotrwałego procesu ewolucji. Na jego kształt i funkcjonowanie miało wpływ wiele różnorodnych czynników. Przedmiotem badań niniejszej pracy doktorskiej są reformy polskiego systemu emerytalnego oraz okoliczności, które towarzyszyły podjętym zmianom. W rozprawie przedstawione zostały cztery determinanty, które w sposób pośredni lub bezpośredni wpłynęły na proces ewolucji zabezpieczenia ryzyka starości: tendencje demograficzne i społeczne, uwarunkowania gospodarcze oraz polityczne.

Przyszłość systemu emerytalnego jest dziś jedną z kluczowych kwestii polityki społecznej wielu państw. Zapewnienie wypłaty świadczeń w obliczu zwiększającej się liczby beneficjentów stanowi bowiem coraz większe wyzwanie finansowe. Najpoważniejszym zagrożeniem dla funkcjonowania zabezpieczenia emerytalnego jest postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Wydłużanie się trwania życia wraz ze systematycznym spadkiem dzietności oznacza bowiem zaburzenie proporcji pomiędzy liczbą osób pracujących i opłacających składki a liczbą beneficjentów systemu finansowanego metodą repartycyjną.

W niniejszej pracy ukazana została geneza i rozwój zabezpieczenia ryzyka starości, a także prognoza jego dalszego funkcjonowania z uwzględnieniem nowych uwarunkowań związanych z kryzysem płodności oraz postępującym starzeniem się społeczeństwa. Ramy czasowe rozprawy doktorskiej wyznaczają początki i kształtowanie się systemu emerytalnego, zarówno na świecie, jak i w Polsce. Ukazane zostały również najnowsze zmiany oraz koncepcje kolejnych reform w warunkach dalszych przekształceń demograficznych, społecznych, gospodarczych i politycznych.

Słowa kluczowe: system emerytalny, demografia, ubezpieczenia społeczne, emerytura, system repartycyjny, emerytura kapitałowa, reforma systemu emerytalnego, starzenie się społeczeństwa.

Karolina Matyjaszyk